

УДК 316.3:329«19»(477)

Левчук К. І.,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України та філософії,
Вінницький національний аграрний університет
(Україна, Вінниця), ki_levchuk@i.ua

СТВОРЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ВЕТЕРАНІВ АФГАНІСТАНУ (1985–2000 РР.)

Досліджуються процеси перетворення «афганського» руху в потужну спілку ветеранів Афганістану, участь активістів організації у військово-патріотичному вихованні молоді, вплив політичних сил на формування та напрями діяльності Української спілки ветеранів Афганістану, законотворча та благодійна діяльність Спілки. Для досягнення мети використано комплекс загальнонаукових, філософських та історичних методів дослідження. Встановлено, що суспільно-політичні трансформації в роки перебудови дали початок консолідації самодіяльного «афганського» руху у всеукраїнську громадську організацію. Компартийна влада намагалася використати спілку в якості політичного союзника, але за роки незалежної української держави головною метою діяльності УСВА залишався захист законодавчо гарантованих прав та пільг ветеранів військових дій та інвалідів в умовах економічної кризи 90–х років ХХ ст.

Ключові слова: організація ветеранів, «афганський» рух, соціальний захист, військово-патріотичне виховання.

Феномен зародження та розвитку самодіяльного «афганського» руху в Україні, його трансформація в потужну громадську організацію, яка стоїть на сторожі прав та інтересів учасників неоголошеної війни в Афганістані заслуговує на увагу не тільки дослідників громадянських ініціатив. Актуальність досліджуваної теми викликана активною участю колишніх «афганців» у революційних подіях на Майдані у 2014 році, де «афганські» сотні стримували натиск озвірілого міліцейського «беркуту», формуванням добровільних батальйонів на Сході країни, кістяком яких ставали ветерани афганської війни. Захист інтересів ветеранів АТО, членів їх родин, усіх постраждалих від російської агресії в умовах економічної кризи потребує громадянської активності, єдності та узгодженої діяльності усіх ветеранських організацій України.

Розбудові ветеранських організацій України присвячено працю І. Красильнікова, С. Григор'єва, Г. Галкіна, Л. Бесараба [1]. Виділяється аналітична розвідка про ветеранський рух України 90–х років ХХ ст., здійснена В. Аблазовим, який у ті часи був заступником голови Комітету у справах ветеранів війни та воєнних конфліктів при Кабінеті Міністрів України. Автор правомірно стверджував, що реальний рівень соціального захисту ветеранів і кількість організацій, які його декларують, не пов'язані взаємно. Відсутність у Законі України «Про об'єднання громадян» вимоги до громадських організацій мати фіксоване членство стало головною причиною появи ветеранських організацій, які, крім керівників і апарату управління, не мають реальних членів. Дослідник виділив лише два об'єднання, які мали структури в усіх областях та регулярно займалися статутною діяльністю, – Організацію ветеранів України та Українську спілку ветеранів Афганістану [2, с. 5–8].

Становлення «афганського» руху протягом 80–х – початку 90–х років ХХ ст. в Україні досліджував С. Червонопиский, голова Української спілки ветеранів Афганістану (УСВА). Він акцентував увагу на тому, що офіційна підтримка самодіяльному «афганському» руху була надана лише у 1987–1988 роках та мала намір протиставити їх неформальним об'єднанням,

проголосити організації воїнів-інтернаціоналістів носіями «перебудовного» патріотизму [3]. Проголошення незалежності України сприяло виробленню нової стратегії і тактики існування «афганської» організації. «Після подій 1991 року ми вирішили «воювати» за свій «афганський» Комітет у парламенті, бо розуміли, що без державної підтримки УСВА буде важко вести боротьбу за своє існування», – зауважив С. Червонопиский [4, с. 96].

Метою нашого дослідження є вивчення процесів консолідації «афганського» руху в потужну спілку ветеранів Афганістану, участь активістів організації у військово-патріотичному вихованні молоді, вплив політичних сил на формування та напрями діяльності Української спілки ветеранів Афганістану, законотворча та благодійна діяльність Спілки.

27 грудня 1979 року відповідно з таємною Постановою, ухваленою Політбюро ЦК КПРС, радянські війська увійшли в Афганістан. Для пропагандистського забезпечення окупації суверенної країни пресі, телебаченню та радіомовленню Радянського Союзу було приписано акцентувати увагу на тому факті, що введення військ відбулось на прохання афганського керівництва, а «обмежений радянський військовий контингент служить одній цілі – наданню народу та уряду Афганістану допомоги та підтримки у боротьбі проти зовнішньої агресії» [5, с. 454].

15 лютого 1989 року останній радянський солдат покинув Афганістан. За майже десять років неоголошеної війни до України не повернулось 3360 воїнів, з яких 3280 загинули, а 80 пропали безвісти, або були захоплені у полон. Наприкінці ХХ ст. в Україні проживало біля 150 тис. учасників війни в Афганістані. З них було поранено більш чим 8 тис. осіб; 3560 стали інвалідами; залишилися без підтримки загиблих синів 1982 батька та 2729 матерів здебільшого пенсійного віку. Стали вдовами 505 жінок, сиротами – 711 дітей [6, с. 2].

Афганська війна висвітлювала не тільки авантюризм та неспроможність тогочасної кремлівської влади адекватно оцінити ризики від силового вирішення проблеми, прорахувати реакцію світової спільноти, нездатність усвідомити негативний відголос щодо війни серед громадян СРСР. Відсутність об'єктивної інформації про події в Афганістані, поява в кожному районі України тих, кому пощастило повернутись з війни та могил тих, хто загинув, спричинили суспільне невдоволення компартійним керівництвом, яке замовчувало масштаби подій. Слід зазначити, що «афганська» тема, як і аварія на Чорнобильській АЕС, вміло використовувалась критиками радянської системи у політичній боротьбі проти КПУ в роки перебудови.

Разом з тим компартійні та комсомольські структури, особливо з 1985 року вимушені були приділяти все більше уваги зростаючій соціальній активності демобілізованих «афганців». Влада надавала певні пільги воїнам-інтернаціоналістам, зокрема при вступі до навчальних закладів, при вирішенні житлових та санаторно-лікувальних проблем. Обкоми та райкоми комсомолу беруть під свою опіку неформальні клуби з підготовки підлітків до служби в армії, які створювались «афганцями». Так в Запорізькій області з 1985 по 1989 роки було створено біля 130 військово-патріотичних клубів, якими керували звільнені у запас «афганці». Розпочавши свою роботу на пустирях та в підвалах, вони

стали альтернативою початковій військовій підготовці у школі та курсам підготовки до служби у армії у ДТСААФ (добровільне товариство з сприяння армії, авіації та флоту) [7, арк. 9].

Під егідою ЦК ЛКСМУ в м. Севастополі з січня 1989 року розпочав діяльність республіканський Центр військово-патріотичного виховання, головним завданням якого стала координація та проведення військово-патріотичних та оборонно-масових заходів. Центр надавав необхідну організаційно-методичну допомогу активістам клубної роботи. В обласних центрах, містах та районах, на великих підприємствах були створені понад 800 рад воїнів запасу до яких входило 5 тис. «афганців» [8, арк. 114–117]. На початку 1989 року в Україні більш чим 1800 колишніх воїнів-інтернаціоналістів очолювали біля однієї тисячі військово-патріотичних формувань, які охоплювали 50 тис. підлітків [9, арк. 57–58].

Владі не вдалося обмежити активність «афганців» лише клубною роботою з підлітками. В деяких областях, зокрема на Галичині, загальна соціальна активність, яка характерна для цього регіону, особливо на межі 1989–1990 рр., стає політичним каталізатором «афганського» руху. В Львові 27 грудня 1989 року за ініціативою обласної ради воїнів-«афганців» було проведено мітинг-реквієм на згадку про загиблих українських солдатів у Афганістані. Під час мітингу було вирішено виготовити тимчасову стелу з іменами загиблих та встановити її на військовому кладовищі. Було ухвалено рішення разом з представниками товариства «Меморіал» протягом січня 1990 року відвідати могили загиблих. Байдужість місцевої влади до увічнення пам'яті тих, хто не повернувся, відсутність у компартійних та комсомольських функціонерів ініціативи у вирішенні соціально-побутових проблем родичів загиблих, спонукали учасників мітингу вимагати у партійних та радянських керівників у січні 1990 року відвідати батьків, сиріт та дружин загиблих, вручити їм подарунки та надати при необхідності посильну допомогу [10, арк. 117].

Таким чином на початку 90-х років ХХ ст. відбувається консолідація «афганських» організацій на місцевому рівні. Цьому сприяв ряд чинників. Постановою з'їзду народних депутатів СРСР від 24 грудня 1989 року було не тільки засуджено введення радянських військ в Афганістан, але було доручено Раді Міністрів СРСР розробити державну програму по вирішенню житлово-побутових питань колишніх військовослужбовців та інших осіб, які входили до складу контингенту радянських військ в Афганістані, а також сімей загиблих воїнів [5, с. 514]. Справедливе використання пільг, громадський контроль за виконанням рішень державних органів щодо надання адресної допомоги постраждалим від війни могла забезпечити лише кровно зацікавлена в цьому організація ветеранів. Вагомим був неперечний моральний авторитет «афганців», які не тільки з честю виконали присягу, але і після демобілізації проявили турботу про підлітків, часто самотужки готуючи їх психологічно та фізично до служби в армії в самодіяльних клубах. Певна частина «афганців» отримали можливість проявити себе на комсомольській та компартійній роботі, були обрані делегатами з'їзду народних депутатів СРСР (зокрема С. Червонописький, який згодом очолив Українську спілку ветеранів Афганістану) що на нашу думку мало на меті не тільки показати турботу КПРС-КПУ про долю

«афганців», але і використати самодіяльний рух у якості політичного союзника, експлуатуючи ідею бойового братства представників різних народів СРСР, яке склалося в Афганістані.

25 червня 1990 р. в Києві Республіканська рада воїнів запасу під патронатом ЦК ЛКСМУ провела установчу конференцію, на якій проголошено створення Спілки воїнів-інтернаціоналістів України (згодом перейменована на Українську спілку ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів). У Статуті були визначені цілі, яких прагне досягти спілка. Зокрема, сприяти лікуванню та зміцненню фізичного стану воїнів-інтернаціоналістів, які втратили працездатність в зв'язку з пораненням або іншим ушкодженням здоров'я; надання психологічної, моральної або матеріальної підтримки воїнам-інтернаціоналістам, і в першу чергу інвалідам, членам сімей загиблих і тих, хто пропав безвісти; соціальна адаптація воїнів-«афганців» та підвищення їх соціальної активності; надання соціального та правового захисту ветеранам війни в Афганістані та членам їх сімей; увічнення імен та подвигів загиблих; героїко-патріотичне, інтернаціональне виховання молоді [11, арк. 75].

24 червня 1991 року Кабінет Міністрів УРСР ухвалив постанову «Про сприяння діяльності Спілки воїнів-інтернаціоналістів України», згідно з якою організація воїнів-інтернаціоналістів, її відділення та підприємства звільнялися від сплати податку на прибуток, державного мита та інших платежів до бюджету [12, арк. 40].

В умовах незалежної Української держави діяльність Спілки проводилась відповідно до напрямків, які були визначені її Статутом. Першочерговою метою діяльності було сприяння законодавчому забезпеченню прав та гарантій соціального захисту ветеранів не тільки афганської війни, але і всіх учасників бойових дій, які проживали в Україні. Саме тому керівництво Спілки, використовуючи свій авторитет та можливості Комітету ветеранів війни в Афганістані та військових конфліктів у інших країнах, який був створений у 1992 році при Президенті України, спільно з організацією ветеранів України сприяло ухвалі в жовтні 1993 року Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії соціального їх захисту». Важливу роль у сприянні благодійній та гуманітарній діяльності УСВА зіграла Постанова Кабінету Міністрів України від 2 квітня 1993 року «Про сприяння діяльності Української спілки ветеранів Афганістану». Постанова зобов'язувала міністерства та відомства, Раду міністрів Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконкоми місцевих Рад народних депутатів, керівників державних підприємств, організацій та установ подавати УСВА постійну допомогу у вирішенні завдань соціальної реабілітації ветеранів війни в Афганістані та воєнних конфліктів в інших зарубіжних країнах, сприяти розвитку виробничої бази та соціальної сфери підприємств та організацій, заснованих за участю Спілки, забезпеченню Спілки та її відділень необхідними адміністративними приміщеннями, меблями, автотранспортом, засобами зв'язку та оргтехнікою.

Відповідно з Постановою, Комітету ветеранів війни в Афганістані та воєнних конфліктів в інших зарубіжних країнах при Президенті України було передано в управління Євпаторійський військовий санаторій, будинок відпочинку «Остер», 800-й військовий госпіталь на 200 ліжок. Міністерству у справах молоді

та спорту, Міністерству оборони, місцевим державним адміністраціям було постановлено надавати матеріальну та методичну допомогу військово-патріотичним клубам та об'єднанням, створеним за участю УСВА [13].

У 1990–1993 роках в структурі УСВА було створено більш чим 100 підприємств, які мали сприяти фінансуванню соціальних проєктів, розбудові місцевих осередків Спілки. Отримавши податкові пільги від держави – звільнення від податку на прибуток при умові що вивільнені кошти перераховуються на рахунки обласних організацій Спілки та до фонду УСВА для використання в спільних цілях, більшість підприємств ігнорували авторитет Спілки, залишаючи кошти при собі [14], що привело до скасування преференції державою в 1994 році. Через декілька років оцінка господарського стану організації була відкоригована і полягала в тому, що Спілка свідомо відмовилась від державних пільг в господарсько-комерційній діяльності. «Погодившись на практично безпільговий статус – кво організованого афганського руху, ми не дозволили примазатися до нього різного плану кримінальним, брудним елементам і зберегли головне – єдність організації, свій авторитет в суспільстві» [15, с. 10] – заявив на засіданні координаційної Ради Комітету зі справ воїнів-інтернаціоналістів при Раді голів урядів держав учасників СНД, яка проходила у Києві в листопаді 1999 року голова УСВА С. Червонописький.

Пріоритетним напрямком діяльності УСВА протягом 90-х років ХХ ст. залишалась робота по увічненню пам'яті загиблих воїнів, допомога їх сім'ям. Було відкрито більш чим 120 пам'ятників та меморіальних дощок. На кошти Спілки був збудований Храм-пам'ятник жертвам афганської війни – Церква Воскресіння Христова у Києві. Проведена генеральна реконструкція та оновлення експозиції «Твої Батьківчино, сини. Обов'язок. Подвиг. Трагедія.» Національного музею історії Великої вітчизняної війни 1941–1945 рр. Ця експозиція була відкрита в 1992 році. До кінця 90-х через її зали пройшли 600 тис. відвідувачів. Перший «афганський» експонат надійшов до фондів музею ще в 1982 році, тоді як у 1999 році їх було біля 12 тисяч.

Сім'ї загиблих військовослужбовців відносяться до найбільш потерпілих від афганської війни категорій населення України. Більша частина членів сімей загиблих, в першу чергу батьки, так і не зуміли оговтатись від психологічної травми. Матеріальне забезпечення більшості сімей залишалася на рівні нижчому визначеної межі малозабезпеченості. Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» сім'ям загиблих був затверджений самий низький рівень пільг. Завдяки лобюванню УСВА, до Закону «Про статус ветеранів...» були ухвалені доповнення та правки, які забезпечили вирішення квартирного питання сім'ям загиблих на рівні ветеранів війни, а надбавки до пенсій піднялись до рівня учасника бойових дій. В Одеській області, містах Києві, Дніпропетровську, Запоріжжі, Луцьку, Вінниці, Черкасах, завдяки активним діям місцевих організацій Спілки, рішеннями місцевих органів влади сім'ї загиблих були звільнені від плати за комунальні послуги та отримали доплати до пенсій [16].

Протягом усього часу існування УСВА військово-патріотичне виховання молоді залишалось важливим напрямом діяльності. При обласних, міських, районних організаціях створено низку клубів для підлітків. Зокрема,

в Світловодську Кіровоградської області (військово-патріотичний клуб «Перевал», 100 підлітків), в Черкасах (клуб «Вулкан», 500 підлітків), в Києві (клуб «Школа мужності», 200 підлітків). За ініціативи Спілки були створені та активно діяли молодіжні пошукові об'єднання «Пошук» (Житомир) та «Пам'ять» (Сімферополь), які відновлювали імена загиблих та зниклих безвісти, з шанобою перепоховали рештки загиблих воїнів Великої Вітчизняної війни. Для координації патріотичного виховання молоді з ініціативи УСВА було створено всеукраїнське молодіжне об'єднання «Майбутнє України» [6, с. 9].

У грудні 1999 року відбувся другий етап ІV звітно-виборній Конференції Української спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), на яку була затверджена нова редакція Статуту УСВА. Головною метою діяльності Спілки визнано консолідацію та координацію зусиль ветеранів війни, сімей загиблих, їх об'єднань у справі широкого та більш ефективного використання наявних можливостей в забезпеченні захисту своїх законних політичних, економічних, соціальних прав, надання оздоровчої, медичної, психологічної, моральної та матеріальної допомоги членам Спілки, в першу чергу інвалідам та сім'ям загиблих [17, с. 3]. Таким чином Спілка, позиціонуючи себе в якості єдиної всеукраїнської організації ветеранів Афганістану домагалася на статус консолідуєчої сили, здатної сприяти вирішенню проблем, породжених не тільки афганською війною. Цьому сприяло положення Статуту про індивідуальне членство, яке можуть отримати не тільки ветерани війни, які брали участь у бойових діях на території інших держав, але і громадяни України, які сприяють діяльності Спілки і беруть активну участь у реалізації її заходів [17, с. 4–5].

Значну увагу було приділено збереженню та розвитку ділових та гуманітарних зносин з організаціями ветеранів війни зарубіжних країн. Представники УСВА брали активну участь у роботі Координаційної ради Комітету зі справ воїнів-інтернаціоналістів при Раді голів урядів країн-учасниць СНД. Спілка була ініціатором створення Міжнародної організації ветеранів закордонних воєн та локальних конфліктів «Бойове братство без кордонів». Було підписано угоди про співпрацю в гуманітарній сфері з організаціями ветеранів афганської війни Молдови, Азербайджану, а також з Організацією ветеранів Куби. Спілка співпрацювала з міжнародним та Національним Комітетами Червоного Хреста України у пропаганді та поширенні ідеалів та норм Міжнародного гуманітарного права, підтримувала акції, ініціатором яких був уряд Канади, направлені на заборону протипіхотних мін [6, с. 10].

Слід зазначити, що у розвитку Спілки наявні не тільки досягнення але і певні проблеми. В першу чергу це прагнення УСВА до повного домінування у афганському русі, поява серед керівництва організації своєрідної номенклатури, яка протягом 90-х р. ХХ ст. беззмінно займала посади у Президії УСВА, майнові конфлікти та невизначеність статусу низки обласних «афганських» організацій. Так, у Львівській області до 1999 року УСВА діяла лише на базі однієї районної та двох відомчих об'єднань. Протягом 90-х р. ХХ ст. в опозиції до центрального керівництва залишалась Донецька організація, що на думку голови УСВА С. Червонописького послаблювало єдність «афганського» руху [6, с. 12].

Таким чином суспільно–політичні трансформації в роки перебудови дали початок консолідації самодіяльного «афганського» руху у всеукраїнську громадську організацію. Компартийна влада намагалася використати спілку в якості політичного союзника, але в умовах незалежної української держави головною метою діяльності УСВА залишався захист законодавчо гарантованих прав та пільг ветеранів військових дій та інвалідів в умовах економічної кризи 90–х років ХХ ст. Набутий організацією ветеранів Афганістану досвід у законотворчій діяльності, у співпраці з державними структурами, у військово–патріотичному вихованні молоді може бути вивченим та використаним новоствореними громадськими об'єднаннями демобілізованих воїнів АТО.

Список використаних джерел

1. Ветеранські організації міста–героя Кисва / Красильников І. М., Григор'єв С. В., Галкін Г. П., Бесараб Л. В., Галкін В. О. – К.: Просвіта, 2003. – 420 с.
2. Аблазов В. Ветерани війни України та їхні громадські організації // Третій Тост. – 1998. – №15–16. – С.5–9.
3. Червонопиский С. Становлення «афганського» руху в УРСР (1980–1991 рр.) / С. Червонопиский // Політичний менеджмент. – 2005 – №6 (15). – С.66–81; Червонопиский С. Біля останньої межі / С. Червонопиский // Політичний менеджмент. – 2005. – №4 (13). – С.82–98.
4. Червонопиский С. Український феномен «афганського руху» // Організований «афганський» рух в Україні: становлення та розвиток: зб. ст. / С. Червонопиский. – К.: Міжрегіональний вид. центр «Медінформ», 2007. – С.72–89.
5. Корж Г. П. Афганское досье: Война СССР в Афганистане. – Харьков: Фолио, 2002. – 559 с.
6. IV отчетно–выборная конференция УСВА. Доклад председателя Украинского союза ветеранов Афганистана (воинвоинтернационалистов) С. В. Червонопиского // Третій Тост. – 1999. – №11–12. – червень. – С.2–12.
7. Державний архів Запорізької області. – Ф.ПР–24. – Оп.51. – Спр.41а.
8. ЦДАГО України. – Ф.7. – Оп.18. – Спр.2097.
9. Там само. – Ф.1. – Оп.32. – Спр.2642.
10. Державний архів Львівської області. – Ф.П–3. – Оп.62. – Спр.525.
11. Там само. – Спр.1024.
12. ЦДАВО України. – Ф.1–Р. – Оп.22. – Спр.1976.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про сприяння діяльності Української спілки ветеранів Афганістану» // Третій Тост. – 1993. – №6. – квітень.
14. В минулому, 93–м. С. Засідання президиума УСВА 28 декабря 1993 г. // Третій Тост. – 1994. – №1. – січень.
15. Доклад председателя Комитета Украины по делам ветеранов войны и военных конфликтов в иностранных государствах, председателя УСВА и УПС С. В. Червонопиского на заседании Координационного Совета Комитета по делам воинвоинтернационалистов при Совете глав правительств государств–участников Содружества 13 ноября 1999 года в г. Киеве // Третій Тост. – 1999. – №23–24. – грудень. – С.9–11.
16. Уверенная поступь Украинского Союза ветеранов Афганистана // Третій Тост. – 1999. – №9. – травень.
17. Статут Української спілки ветеранів Афганістану (воїнів–інтернаціоналістів). – К.: [Б.В.], 2000. – 16 с.
4. Chervonopyskyi S. Ukrainykyi fenomen «afhanskoho rukhu» // Orhanizovanyi «afhanskyi» rukh v Ukraini: stanovlennia ta rozvytok: zb. st. / S. Chervonopyskyi. – K.: Mizhrehionalnyi vyd. tsentr «Medinform», 2007. – S.72–89.
5. Korzh H. P. Afhanskoe dorse: Voina SSSR v Afhanystane. – Kharkov: Folyo, 2002. – 559 s.
6. IV otchetno–vubornaia konferentsiia USVA. Doklad predse–datelia Ukraynskoho soiuzu veteranov Afhanystana (voynov–internatsyonalystov) S. V. Chervonopyskoho. // Tretii Tost. – 1999. – №11–12. – cherven. – S.2–12.
7. Derzhavnyi arkhiv Zaporizkoi oblasti. – F.PR–24. – Op.51. – Spr.41a.
8. TsDAHO Ukrainy. – F.7. – Op.18. – Spr. 2097.
9. Tam samo. – F.1. – Op.32. – Spr.2642.
10. Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti. – F.P–3. – Op.62. – Spr.525.
11. Tam samo. – Spr.1024.
12. TsDAVO Ukrainy. – F.1–R. – Op.22. – Spr.1976.
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro spriannia diialnosti Ukrainskoi spilky veteraniv Afhanistanu» // Tretii Tost. – 1993. – №6. – kviten.
14. V mynuvshem, 93–m. S zasedannya prezydyuma USVA 28 debakria 1993 h. // Tretii Tost. – 1994. – №1. – sichen.
15. Doklad predsedatelia Komyteta Ukrainy po delam veteranov voiny y voennykh konfliktov v ynostrannykh hosudarstvakh, predsedatelia USVA y UPS S. V. Chervonopyskoho na zasedanny Koordynatsyionoho Soveta Komyteta po delam voynov–ynternatsyonalystov pri Sovete hlav pravytelstv hosudarstv–uchastnykov Sodruzhestva 13 noiabria 1999 hoda v h. Kyeve // Tretii Tost. – 1999. – №23–24. – hruden. – S.9–11.
16. Uverennaia postup Ukraynskoho Soiuzu veteranov Afhanystana // Tretii Tost. – 1999. – №9. – traven.
17. Statut Ukrainskoi spilky veteraniv Afhanistanu (voinv–internatsionalistiv). – K.: [B.V.], 2000. – 16 s.

Levchuk K. I., Doctor of History, Professor, Head of Department of the History of Ukraine and philosophy, Vinnytsia National Agrarian University (Ukraine, Vinnytsia), ki_levchuk@i.ua

Creating and main activities of the Ukrainian Union of Afghan Veterans (1985–2000 years)

The article aims to study the processes of transformation of «Afghan» movement into a powerful union of veterans of Afghanistan, part activist organization in the military–patriotic education of youth, the influence of political parties on the formation and activities of the Ukrainian Union of Afghanistan Veterans, legislative and charitable activities of the Union. To achieve the goal a set of general, philosophical and historical research methods. It was established that the socio–political transformation in the years of perestroika gave rise to consolidation amateur «Afghan» movement in all–Ukrainian public organization. Communist Party authorities tried to use the association as a political ally, but over the years the independent Ukrainian state the main purpose of the protection UUAUV remained legally guaranteed rights and privileges to veterans and disabled military action in the economic crisis 90s of the 20th century.

Keywords: veteran's organization, «the Afghan movement», social protection, military–patriotic education.

Левчук К. И., доктор исторических наук, профессор, заведующей кафедрой истории Украины и философии, Винницкий национальный аграрный университет (Украина, Винница), ki_levchuk@i.ua

Создание и основные направления деятельности Украинского союза ветеранов Афганистана (1985–2000 гг.)

Исследуются процессы трансформации «афганского» движения в мощный союз ветеранов Афганистана, участие активистов организации в военно–патриотическом воспитании молодежи, влияние политических сил на формирование и направления деятельности Украинского союза ветеранов Афганистана, законодательная и благотворительная деятельность Союза. Для достижения цели использован комплекс общенаучных, философских и исторических методов исследования. Установлено, что общественно–политические трансформации в годы перестройки дали начало формированию на базе самостоятельного «афганского» движения всеукраинской общественной организации. Компартийная власть пыталась использовать организацию в качестве политического союзника, однако в условиях независимого украинского государства главной целью деятельности УСВА оставалась защита законодательно гарантированных прав и льгот ветеранов военных действий и инвалидов в условиях экономического кризиса 90–х годов ХХ ст.

Ключевые слова: организация ветеранов, «афганское движение», социальная защита, военно–патриотическое воспитание.

* * *